

SKRÓT ZE SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO w 1999 roku

Informacje ogólne

Bankowy Fundusz Gwarancyjny realizuje trzy podstawowe cele, którymi są:

- gwarantowanie środków pieniężnych deponentów w bankach do wysokości określonej ustawą o BFG,
- udzielanie zwrotnej pomocy finansowej na samodzielną sanację bankom o zagrożonej wypłacalności bądź innym bankom w celu przejęcia banków zagrożonych,
- gromadzenie i wykorzystywanie informacji o bankach w celu wczesnego wykrywania zagrożeń.

1) W dziedzinie gwarantowania depozytów:

- a) W latach 1995-1999 upadły 4 banki komercyjne i 88 banków spółdzielczych (licząc od okresu obowiązywania ustawy o BFG). Na mocy decyzji Zarządu BFG zostały przekazane dla 166,9 tys. deponentów kwoty gwarantowane w łącznej wysokości 173,8 mln zł, z których 141,9 mln zł (81,6%) pochodziło z funduszu ochrony środków gwarantowanych.
- b) W 1999 roku sąd ogłosił upadłość jednego banku komercyjnego (Savim Banku Depozytowo-Kredytowego SA). Nie upadł żaden bank spółdzielczy. Tym niemniej w sektorze bankowym występowały niekorzystne zjawiska, w wyniku których wzrosło zagrożenie niewypłacalności, a nawet upadłości niektórych banków, w tym także komercyjnych (na początku 2000 roku sąd ogłosił upadłość Banku Staropolskiego SA w Poznaniu).
- c) W 1999 roku Zarząd Bankowego Funduszu Gwarancyjnego podjął uchwały o

wypłacie kwot gwarantowanych dla 303 deponentów Savim Banku Depozytowo-Kredytowego SA i przekazał syndykom Banku Spółdzielczego w Resku (którego upadłość sąd ogłosił w 1998 roku) i Savim Banku SA kwoty na wypłaty łącznie dla 1572 deponentów.

- d) Stawka procentowa tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych w 1999 roku została uchwalona przez Radę Funduszu w wysokości 0,16% depozytów, od których banki naliczają rezerwę obowiązkową, przy czym PKO bp, Bank Pekao SA i BGŻ SA utworzyły fundusze przy stawce 0,08%. Stawka ta została ustalona w oparciu o zidentyfikowane zagrożenie upadłości banków. Utworzone przez banki fundusze ochrony środków gwarantowanych wynosiły 271,6 mln zł (po korekcie w lipcu 1999 roku).
 - e) W IV kwartale 1999 roku, a zwłaszcza w ostatnich dniach grudnia, zaistniała potrzeba podjęcia wzmożonych działań informacyjnych wobec społeczeństwa w związku z nagłośnieniem sprawy wygaśnięcia z końcem roku dodatkowych gwarancji Skarbu Państwa dla posiadaczy rachunków w PKO bp, Banku Pekao SA i BGŻ SA.
- 2) W 1999 roku działalność Bankowego Funduszu Gwarancyjnego – podobnie jak w dwóch minionych latach – skoncentrowana była na udzielaniu pomocy finansowej bankom najbardziej zagrożonym upadłością.
- a) O pomoc finansową do Funduszu zwróciło się 15 banków (4 banki komercyjne i 11 spółdzielczych). O pomoc na samodzielną sanację – w łącznej kwocie 29,7 mln zł – wystąpiło 5 banków spółdzielczych, natomiast o pożyczkę na przejęcie innych banków – w łącznej kwocie 646,5 mln zł – 6 banków spółdzielczych i 4 komercyjne.
 - b) Zarząd BFG podjął 10 uchwał o udzieleniu zwrotnej pomocy finansowej w formie pożyczki na sumę 280,9 mln zł, w tym:
 - i) dla dwóch banków spółdzielczych na samodzielną sanację w wysokości 27,8 mln zł;
 - ii) dla 5 banków spółdzielczych i 3 komercyjnych na połączenie/przejęcie innych banków na kwotę 253,1 mln zł.

Łącznie od początku działalności BFG podjęto 66 uchwał w sprawie udzielenia pomocy dla 60 banków na łączną kwotę 977,8 mln zł, z tego do końca 1999 roku wypłacono 976,1 mln zł. Bankom komercyjnym zostały udzielone 22 pożyczki (6 na przywrócenie wypłacalności i 16 na przejęcie banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności), natomiast bankom spółdzielczym 44 pożyczki (27 na usunięcie niewypłacalności i 17 na przejęcie innych banków).

Jeden z banków dokonał przed końcem 1999 roku pełnej spłaty jednej z dwóch przyznanych mu pożyczek.

- c) W związku z określeniem wysokości i terminów osiągnięcia przez banki spółdzielcze minimalnego poziomu funduszy własnych, w 1999 roku nasiliły się procesy łączeniowe banków spółdzielczych, w tym również banków korzystających z pomocy finansowej Funduszu. W 1999 roku Zarząd BFG podjął 14 decyzji o utrzymaniu pożyczki w przypadkach łączenia się banku spółdzielczego korzystającego z pomocy finansowej Funduszu z innym bankiem spółdzielczym.
- d) Coraz większą rolę w kształtowaniu zdolności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego do udzielania bankom pomocy odgrywają spłaty rat pożyczek udzielonych w latach 1996-1999. W 1999 roku spłaty rat kapitałowych wyniosły 46,2 mln zł.
- e) W 1999 roku stawka obowiązkowej opłaty rocznej wynosiła 0,24% ważonych ryzykiem aktywów oraz gwarancji i poręczeń oraz 0,12% ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych. W przypadku PKO bp, Banku Pekao SA i BGŻ SA stawki te wynosiły odpowiednio 0,12% i 0,06%. Do 40% wzrósł udział Narodowego Banku Polskiego w uiszczaniu opłaty rocznej. W związku z tym efektywne stawki procentowe obowiązkowej opłaty rocznej wnoszonej przez banki wynosiły 60% stawek nominalnych, tj. 0,144% i 0,072% od wyżej wymienionych podstaw, a w przypadku PKO bp, Banku Pekao SA i BGŻ SA 0,072% i 0,036%. Łączne wpłaty banków i Narodowego Banku Polskiego z tytułu obowiązkowej opłaty rocznej wyniosły 339,0 mln zł. Po uwzględnieniu niewykorzystanego funduszu pomocowego z 1998 roku w wysokości

275,8 mln zł Bankowy Fundusz Gwarancyjny dysponował w 1999 roku kwotą 614,8 mln zł na prowadzenie działalności pomocowej.

- 3) W pierwszej połowie 1999 roku zakończył się proces legislacyjny kolejnych zmian ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (poprzednia nowelizacja miała miejsce w 1997 roku). Nowelizacja ta zbliżyła w znacznym stopniu polskie rozwiązania dotyczące systemu gwarantowania depozytów do wymogów prawa Unii Europejskiej oraz zsynchronizowała przepisy ustawy o BFG z obowiązującym Prawem bankowym.
- 4) W 1999 roku dobiegła końca kadencja pierwszej Rady Funduszu. Kolejną 4-letnią kadencję rozpoczęła Rada w nowym składzie.
- 5) W październiku 1999 roku Najwyższa Izba Kontroli rozpoczęła – pierwszą w historii Funduszu – kontrolę. Tematem kontroli jest „Funkcjonowanie Bankowego Funduszu Gwarancyjnego”. Jako podstawa prawna wskazane zostały przepisy art. 2 ust. 1 i art. 30 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli.

I. Działalność gwarancyjna

1. Realizacja wypłat środków gwarantowanych

W 1999 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny zrealizował wypłaty środków gwarantowanych dla deponentów Banku Spółdzielczego w Resku (jego upadłość sąd ogłosił w październiku 1998 roku) i Savim Banku Depozytowo-Kredytowego SA (upadłość ogłoszona w styczniu 1999 roku).

Uchwała Zarządu Funduszu o wypłacie środków dla deponentów BS w Resku została podjęta w grudniu 1998 roku, a wypłaty uruchomiono w styczniu 1999 roku.

Łącznie w obu bankach zrealizowano gwarancje na rzecz 1572 deponentów, z których 325 nie zgłosiło się do syndyków po odbiór środków pieniężnych w wyznaczonych terminach. W związku z tym syndycy zwrócili do Funduszu nie podjęte przez deponentów kwoty gwarantowane w wysokości 116 tys. zł.

W 1999 roku środki na realizację wypłat dla deponentów pochodziły wyłącznie z mas upadłości banków, w tym:

- ze środków odzyskanych przez BFG 2,7 mln zł,
- ze środków płynnych upadłych banków 2,0 mln zł.

W obu przypadkach terminy wykonywania przez Fundusz i syndyków czynności realizacji gwarancji od momentu powołania przez sądy syndyków do momentu wypłaty środków gwarantowanych były zgodne z postanowieniami ustawy o BFG i nie przekraczały 60 dni.

Należy jednak wspomnieć o bardzo długich – niezależnych od BFG – okresach niedostępności wkładów w obu bankach ze względu na upływ czasu od zawieszenia ich działalności do ogłoszenia przez sądy upadłości. W przypadku BS w Resku były to 292 dni, natomiast w Savim Banku SA 474 dni. Działalność Savim Banku SA została zawieszona 25 marca 1997 roku. 4 listopada tegoż roku sąd odrzucił wniosek o ogłoszenie upadłości. Ostatecznie upadłość została ogłoszona 13 stycznia 1999 roku, ale syndyk został wyznaczony dopiero 1 czerwca. Od dnia złożenia przez syndyka w Funduszu listy deponentów do dnia przekazania przez Fundusz środków na wypłatę depozytów gwarantowanych upłynęło 12 dni.

Ustawa Prawo bankowe obowiązująca od 1 stycznia 1998 roku nakłada na sądy obowiązek rozpatrzenia sprawy o ogłoszenie upadłości banku w ciągu 30 dni od dnia otrzymania wniosku złożonego przez Komisję Nadzoru Bankowego, co powinno przyczynić się do skrócenia okresów niedostępności wkładów.¹

Bankowy Fundusz Gwarancyjny kontrolował procesy wypłat środków gwarantowanych w obu bankach. Nie stwierdzono nieprawidłowości w postępowaniu syndyków.

Wysokość środków odzyskanych przez deponentów, dzięki funkcjonowaniu systemu gwarantowania depozytów, w relacji do środków zgromadzonych w upadłych bankach przedstawia poniższa tabela.

¹ W przypadku Banku Staropolskiego SA, którego działalność zawieszono dnia 13 stycznia 2000 roku, a upadłość ogłoszono 11 lutego, okres ten wynosił 29 dni.

Tabela 1: Struktura środków odzyskanych przez deponentów w 1999 roku

Udział kwot gwarantowanych w porównaniu do wysokości depozytów zgromadzonych w upadłych bankach	Liczba deponentów otrzymujących środki	Udział % w ogólnej liczbie deponentów
100% wartości posiadanych depozytów	1321	84,03
od 50% do 99,9% wartości posiadanych depozytów	233	14,82
poniżej 50% wartości posiadanych depozytów	18	1,15
Ogółem	1572	100,0

Źródło: Opracowanie własne.

Z powyższych danych wynika, że 84,03% deponentów odzyskało całość zgromadzonych środków, a tylko 1,15% mniej niż połowę.

W latach 1995-1999 upadły 4 banki komercyjne i 88 banków spółdzielczych (licząc od okresu obowiązywania ustawy o BFG). Na mocy decyzji Zarządu Funduszu zostały przekazane dla 166,9 tys. deponentów kwoty gwarantowane w łącznej wysokości 173,8 mln zł, z których 141,9 mln zł (81,6%) pochodziło z funduszu ochrony środków gwarantowanych.

2. Środki odzyskane z mas upadłości banków i ich rozliczenie

W 1999 roku – po przekazaniu kwot na wypłatę środków gwarantowanych – Bankowy Fundusz Gwarancyjny zgłosił wierzytelności do mas upadłości Banku Spółdzielczego w Resku i Savim Banku Depozytowo-Kredytowego SA.

W latach 1995-1999 Fundusz zgłosił wierzytelności z tytułu wypłat środków gwarantowanych do mas upadłości 89 banków² w kwocie 145,6 mln zł, z której do tej pory odzyskano 12,4 mln zł, w tym:

- z mas upadłości 3 banków odzyskano pełną kwotę,
- w przypadku 30 banków odzyskano od 0,2% do 95,4% należności,
- w przypadku 56 banków nie odzyskano żadnych kwot.

W 1999 roku odzyskano środki z mas upadłości 18 banków spółdzielczych w kwocie 7,5 mln zł.

Do końca 1999 roku zostały zakończone lub umorzone postępowania

upadłościowe dotyczące 25 banków. Toczą się nadal 64 postępowania.

Środki uzyskane z mas upadłości banków są wykorzystywane na finansowanie kolejnych wypłat kwot gwarantowanych. W 1999 roku tak było w przypadku realizacji uchwał Zarządu BFG dotyczących BS w Resku i Savim Banku SA. Na dzień 31 grudnia 1999 roku stan pozostających w dyspozycji Funduszu środków odzyskanych z mas upadłości banków wyniósł 7,2 mln zł.

3. Działalność informacyjna dotycząca systemu gwarantowania depozytów

W omawianym obszarze działalności prace Funduszu w 1999 roku, a zwłaszcza w IV kwartale, koncentrowały się na prowadzeniu kampanii informacyjno-edukacyjnej mającej na celu minimalizację obaw klientów o zdeponowane w bankach środki pieniężne.

Zarząd Bankowego Funduszu Gwarancyjnego udzielał wywiadów prasowych i radiowych, uczestniczył w wystąpieniach telewizyjnych, konferencjach i spotkaniach. Dzienniki stołeczne i najbardziej poczytna prasa lokalna publikowały treści informujące klientów banków o zasadach i wysokości kwot środków gwarantowanych przez BFG.

W omawianym okresie wszystkie banki były zaopatrywane w materiały informujące o gwarancjach Funduszu oraz o harmonogramie podnoszenia limitów kwot gwarantowanych w poszczególnych latach. Zgodnie z dokonaną 9 kwietnia 1999 r. nowelizacją ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym górna granica środków gwarantowanych uległa od dnia 1 stycznia 1999 roku podwyższeniu do równowartości w złotych 8 tys. EURO.

W latach następnych poziom gwarancji będzie stopniowo podnoszony z równowartości w złotych kwoty 11 tys. EURO – gwarantowanej od dnia 1 stycznia 2000 roku, do równowartości w złotych kwoty 20 tys. EURO – od dnia 1 stycznia 2003 roku.

W końcu 1999 roku pojawiła się potrzeba podjęcia przez Zarząd Funduszu

² Wypłaty środków gwarantowanych w trzech bankach zostały sfinansowane bez udziału BFG.

działań informacyjnych, tak by na rynku usług bankowych nie wystąpiło masowe wycofywanie przez deponentów zgromadzonych środków, wynikające z wygaśnięcia z dniem 1 stycznia 2000 roku dodatkowych (ponad kwotę gwarantowaną przez BFG) gwarancji Skarbu Państwa dla deponentów PKO bp, Banku Pekao SA i BGŻ SA. Od dnia 1 stycznia 2000 roku klienci wymienionych banków korzystają z takich samych gwarancji jak deponenci pozostałych banków polskich.

Prowadzone przez Fundusz działania na rzecz edukacji społeczeństwa na temat systemu gwarantowania depozytów miały na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, wiarygodności i stabilności systemu bankowego w Polsce.

II. Działalność pomocowa

1. Cel i założenia działalności pomocowej

Celem działalności pomocowej jest ochrona deponentów przed skutkami upadłości banków. Poprzez udzielanie pomocy finansowej bankom znajdującym się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności Bankowy Fundusz Gwarancyjny zapobiega ich upadłościom.

Działalność pomocowa BFG w 1999 roku prowadzona była, podobnie jak w latach poprzednich, w oparciu o następujące założenia:

- przestrzeganie zasady równości banków w dostępie do środków pomocowych oraz przejrzystość kryteriów i procedur przyznawania pomocy,
- możliwie szybkie stawianie środków pomocowych do dyspozycji banku w celu minimalizowania strat,
- wspieranie procesów konsolidacyjnych i restrukturyzacyjnych poprzez udzielanie pomocy finansowej bankom znajdującym się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności,
- mobilizowanie wnioskodawców do poszukiwania dodatkowych, poza BFG, źródeł wsparcia finansowego w celu realizacji założeń programów postępowania naprawczego,
- zapewnienie wysokiej ekonomicznie efektywności pomocy, m.in. poprzez

określenie w umowach konkretnych przedsięwzięć niezbędnych do wykonania przez władze banków w celu usunięcia stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności.

W 1999 roku, zgodnie z intencjami Funduszu, nastąpiło rozszerzenie form działalności pomocowej o obrót wierzytelnościami nabywanymi od banków, w których powstało niebezpieczeństwo niewypłacalności (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 września 1999 roku).

2. Warunki udzielania pomocy finansowej

Zgodnie z art. 20 ustawy o BFG warunkami udzielenia pomocy finansowej są w szczególności:

- przedstawienie wyników badania sprawozdania finansowego dotyczącego działalności banku ubiegającego się o pomoc, a w przypadku wniosku o udzielenie pomocy na przejęcie/połączenie się banków lub zakup akcji (udziałów) innego banku – wyników badania sprawozdań finansowych obu banków,
- pozytywnie zaopiniowany przez Komisję Nadzoru Bankowego program postępowania naprawczego, a w przypadku przejęcia/połączenia się banków, zakupu akcji (udziałów) innego banku – pozytywna opinia KNB o celowości tych działań,
- wykazanie, że wysokość wnioskowanej pożyczki, gwarancji lub poręczenia nie jest wyższa niż łączna maksymalna kwota z tytułu gwarancji, liczona jako suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów banku, a w przypadku wnioskowania o udzielenie pomocy finansowej w celu przejęcia lub połączenia z innym bankiem – nie wyższa niż suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów w banku przejmowanym,
- wykorzystanie dotychczasowych funduszy własnych banku na pokrycie strat banku ubiegającego się o pomoc lub przejmowanego.

Rada Funduszu, w oparciu o art. 7 ust. 2 pkt. 6 ustawy o BFG oraz § 16 ust. 1 statutu BFG, w dniu 20 listopada 1997 roku podjęła uchwałę nr 35/97

w sprawie zasad, form, warunków i trybu udzielania pomocy finansowej podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania. Uchwała ta została zmieniona przez Radę Funduszu uchwałą nr 10/99 z dnia 18 marca 1999 roku. Wprowadzono m.in. zmiany do kryteriów ekonomicznych stosowanych do oceny stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności.

W 1999 roku wnioski banków dotyczyły wyłącznie pomocy finansowej w formie pożyczki. Pomoc ta udzielana była na następujących warunkach:

- podstawę oprocentowania pożyczek stanowiła stopa redyskontowa weksli ustalana przez Radę Polityki Pieniężnej – obowiązująca w dniu zawarcia umowy pożyczki:
 - dla banków komercyjnych 0,4 – 0,8 podstawy,
 - dla banków spółdzielczych 0,2 – 0,4 podstawy;
- prowizja wynosiła:
 - dla banków komercyjnych 0,3% kwoty pożyczki,
 - dla banków spółdzielczych 0,1% kwoty pożyczki;
- maksymalny okres korzystania z pożyczki wynosił 10 lat;
- maksymalny okres karencji w spłacie rat kapitału wynosił połowę okresu pożyczki;
- wypłata pożyczki następowała jednorazowo lub w transzach;
- naliczanie i pobieranie odsetek odbywało się w okresach kwartalnych, a spłaty pożyczki w ratach kwartalnych lub półrocznych;
- okres pokrycia strat nie przekraczał połowy okresu korzystania z pożyczki.

3. Decyzje w sprawie wniosków o udzielenie pomocy

Banki ubiegające się o pożyczkę przedkładają program postępowania naprawczego uwzględniający pomoc BFG, informacje o sytuacji finansowej oraz projekcję kształtowania sytuacji ekonomiczno-finansowej po uzyskaniu pomocy. Fundusz dokonuje oceny sytuacji banku z punktu widzenia możliwości osiągnięcia takich efektów pomocy, które pozwolą bankowi usunąć niebezpieczeństwo niewypłacalności. Równocześnie oceniana jest zdolność banku do spłaty pożyczki wraz z odsetkami w umownych terminach. Rozpatrzeniu przez Zarząd Funduszu

podlegają wnioski tych banków, które spełniają ustawowe i ekonomiczne warunki uzyskania pomocy.

W 1999 roku z wnioskiem o udzielenie zwrotnej pomocy finansowej w formie pożyczki wystąpiło do Funduszu 15 banków, z czego na samodzielą sanację 5 banków spółdzielczych, zaś na przejęcie/połączenie banków – 10 banków (6 banków spółdzielczych i 4 banki komercyjne).

Warunki ustawowe umożliwiające rozpatrzenie przez Zarząd Funduszu spełniły wnioski tylko trzech banków.

W 1999 roku Zarząd Funduszu rozpatrzył 10 wniosków banków o pożyczkę, które wpłynęły pod koniec 1998 roku. Z trzech wniosków z 1999 roku kwalifikujących się do rozpatrzenia Zarząd Funduszu do końca roku rozpatrzył dwa. W przypadku trzeciego wniosku – po przeprowadzeniu jego wstępnej analizy – zwrócono się do banku o dokonanie korekty programu postępowania naprawczego.

Zarząd Funduszu, dokonując analiz i ocen sytuacji finansowej banków występujących o pomoc, badał możliwości przezwyciężenia trudności przy pomocy wsparcia finansowego BFG oraz szanse realizacji przedstawionych programów. W wyniku tych analiz Zarząd postanowił:

- dziesięciu bankom (trzem komercyjnym i siedmiu spółdzielczym) udzielić pomocy finansowej w formie pożyczki,
- dwóm bankom spółdzielczym odmówić udzielenia pomocy z uwagi na zbyt duże ryzyko niepowodzenia zaprezentowanego programu sanacji; w obu przypadkach wskazano na potrzebę innej formy restrukturyzacji (przejęcie przez silniejszy bank).

W odniesieniu do banków, które wniosowały o przyznanie pomocy w wysokości przekraczającej równowartość w złotych kwoty 6 mln EURO, zgodnie ze statutem BFG decyzje zostały podjęte po uzyskaniu opinii Rady Funduszu. Dotyczyło to wniosków dwóch banków komercyjnych.

Zarząd BFG w 1999 roku podjął 10 uchwał o udzieleniu zwrotnej pomocy finansowej w formie pożyczki na sumę 280,9 mln zł, w tym dla 2 banków spółdzielczych na samodzielą sanację w wysokości 27,8 mln zł oraz dla 5 banków

spółdzielczych i 3 komercyjnych na procesy łączeniowe w kwocie 253,1 mln zł.

Na podstawie uchwał Zarządu Funduszu o udzieleniu zwrotnej pomocy finansowej, z których dwie zostały podjęte w 1998 roku, a dziesięć w 1999, uruchomiono w 1999 roku środki pomocowe dla 11 banków w kwocie 284,1 mln zł.

Wyplata pożyczki w kwocie 1,7 mln zł dla jednego banku, w przypadku którego Zarząd Funduszu podjął uchwałę w 1999 roku, nastąpi na początku 2000 roku z uwagi na przesunięcie terminu przejęcia banku.

Łącznie od początku działalności Funduszu podjęto 66 uchwał w sprawie udzielenia pomocy dla 60 banków na łączną kwotę 977,8 mln zł, z tego do końca 1999 roku wypłacono 976,1 mln zł. Bankom komercyjnym zostały udzielone 22 pożyczki (6 na przywrócenie wypłacalności i 16 na przejęcie banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności), natomiast bankom spółdzielczym 44 pożyczki (27 na usunięcie niewypłacalności i 17 na przejęcie innych banków).

Do końca 1999 roku jeden bank dokonał pełnej spłaty jednej z dwóch przyznanych mu pożyczek.

4. Decyzje w sprawie wniosków o utrzymanie pomocy w związku z procesami łączeniowymi podjętymi przez banki spółdzielcze

W związku z realizacją postanowień Komisji Nadzoru Bankowego zawartych w uchwale nr 9/98 z dnia 5 sierpnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia banków spółdzielczych w kapitał założycielski, w 1999 roku do Funduszu zwróciło się siedem banków spółdzielczych już korzystających z pomocy BFG z wnioskiem o wyrażenie zgody na utrzymanie pożyczki po połączeniu z innym bankiem. Ponadto w I półroczu 1999 roku Zarząd Funduszu rozpatrzył wnioski ośmiu banków, które pod koniec 1998 roku wystąpiły o wyrażenie zgody na utrzymanie pomocy po połączeniu z innym bankiem.

Zarząd Funduszu – na podstawie analiz i ocen celowości łączenia się banków:

- w odniesieniu do 14 banków uznał planowane procesy łączeniowe za celowe i wyraził zgodę na utrzymanie pomocy;
- w stosunku do jednego banku uznał planowany proces łączeniowy za nie

dający rękojmię trwałej i efektywnej sanacji banku; jednocześnie Zarząd wskazał na konieczność podjęcia przez ten bank działań zmierzających do połączenia z innym silniejszym kapitałowo bankiem.

5. Korzyści wynikające z działalności pomocowej Funduszu

Pomoc finansowa udzielana bankom przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny przynosi dwójakiego rodzaju korzyści: wymierne (finansowe) i niewymierne (pozafinansowe).

5.1. Korzyści wymierne

Szacując korzyści finansowe udzielonej pomocy, uwzględniono wysokość środków gwarantowanych oraz środków nie podlegających gwarancjom BFG zgromadzonych w bankach, które uzyskały pożyczkę z Funduszu na samodzielną sanację oraz w bankach przejętych przy wsparciu finansowym Funduszu.

Tabela 2: Zestawienie wysokości pożyczek udzielonych w 1999 roku z wysokością środków gwarantowanych

Cel pożyczki	Liczba pożyczek	Kwota udzielonych pożyczek	Wysokość środków gwarantowanych	Różnica (2) - (1)
		(1)	(2)	
A: Samodzielna sanacja	3	31,3	37,5	6,2
B: Działania konsolidacyjne Przejęcie/połączenie się banków	8	252,8	1 306,3	1 053,5
Razem	11*	284,1	1 343,8	1 059,7

* Z 11 pożyczek 2 zostały wypłacone na podstawie uchwał podjętych przez Zarząd Funduszu w 1998 roku.

Źródło: Dane przedstawione we wnioskach banków.

W bankach, którym udzielono pomocy finansowej w 1999 roku, gwarancjom BFG podlegały środki na kwotę 1.343,8 mln zł. Nie objęte gwarancjami BFG były depozyty podmiotów niefinansowych i budżetów gmin ponad kwoty gwarantowane przez Fundusz oraz środki finansowe banków i Skarbu Państwa na łączną kwotę 1.399,9 mln zł.

Tabela 3: Zestawienie wysokości środków gwarantowanych i środków nie podlegających gwarancjom Funduszu w bankach, które otrzymały pożyczkę w 1999 roku

Cel pożyczki	Wysokość środków gwarantowanych przez Fundusz	Wysokość środków nie podlegających gwarancjom Funduszu	w tym:		
			Depozyty podmiotów niefinansowych i budżetów gmin	Lokaty innych banków	Środki Skarbu Państwa
			(1)	(2)	(3)
A: Samodzielna sanacja	37,5	(1)+(2)+(3) 39,8	35,4	3,0	1,4
B: Działania konsolidacyjne Przejęcie/połączenie się banków	1 306,3	1 360,1	1 157,2	194,7	8,2
Razem	1 343,8	1 399,9	1 192,6	197,7	9,6

Źródło: Dane przedstawione we wnioskach banków.

O korzyściach prowadzonej działalności pomocowej świadczy również wskaźnik skali efektów pomocowych, który w 1999 roku wyniósł 4,7, co oznacza, że 1 złoty zaangażowany w pomoc uchronił 4,70 złotych środków gwarantowanych w bankach, którym Fundusz udzielił pomocy.

Działalność pomocowa Funduszu przyczyniła się do zwiększenia ogólnego bezpieczeństwa depozytów oraz wiarygodności banków w społeczeństwie.

5.2. Korzyści niewymierne

Oprócz opisanych wyżej skutków finansowych, udzielona w 1999 roku przez BFG pomoc finansowa przyniosła korzyści pozafinansowe w postaci utrzymania 88 placówek bankowych i 3451 miejsc pracy.

Szczególne znaczenia nabiera to w przypadku banków spółdzielczych, które są najczęściej jedynymi bankami w gminie. Niedopuszczenie do upadłości banku poprzez udzielenie mu pomocy finansowej zapobiega poważnym trudnościom w dostępie do usług bankowych, a także utracie miejsc pracy przez ich pracowników. W omawianych bankach niejednokrotnie gromadzone są całe oszczędności społeczności lokalnej.

Ponadto upadłość banków mogłaby przyczynić się do powstania problemu

wypłacalności ich klientów (zarówno deponentów, jak i kredytobiorców), co negatywnie wpłynęłoby na lokalną sytuację gospodarczą.

Tabela 4: Zestawienie liczby rachunków depozytowych i kredytowych oraz liczba znaczących* klientów w bankach, które otrzymały pożyczkę w 1999 roku

	Liczba rachunków depozytowych	Liczba rachunków kredytowych	Liczba znaczących kredytobiorców	Zaangażowanie banku w „duże” kredyty – w mln zł
Banki spółdzielcze	58.662	21.157	342	44,1
Banki komercyjne	836.384	170.425	114	333,9
Razem	895.046	191.582	456	378,0

* Kredytobiorcy, dla których zaangażowanie banku przekracza 0,5 mln zł lub 2,5 % funduszy własnych

Udzielanie przez BFG pomocy finansowej bankom o zagrożonej wypłacalności, a przez to zapobieganie ich upadłości, zwiększa zaufanie społeczeństwa do instytucji bankowych. Przyczynia się do wzrostu bezpieczeństwa środków lokowanych przez ludność i podmioty gospodarcze w bankach, co z kolei ma pośrednio wpływ na wzrost skłonności do oszczędzania.

Podkreślić ponadto należy, że w przypadku przejęcia jednostek słabych przez banki silne następowała ogólna poprawa organizacji i zarządzania. W bankach przejmowanych wdrażane były doskonalsze procedury oraz nowe technologie stosowane w bankach przejmujących. Dzięki temu nastąpiła poprawa jakości świadczonych usług.

Podsumowując, należy podkreślić, że działalność pomocowa BFG ma istotne znaczenie dla klientów banków, systemu bankowego oraz gospodarki narodowej. Zapobiegając upadłości banków poprzez udzielanie pomocy finansowej, BFG przyczynia się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa, wiarygodności i stabilizacji systemu bankowego w Polsce, co zmniejsza możliwość wystąpienia kryzysu finansowego w skali ogólnogospodarczej. Pozwala to na sprawną transformację oszczędności gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w inwestycje pobudzające wzrost gospodarczy.

III. Monitoring i kontrola wykorzystania pomocy finansowej BFG

1. Monitorowanie sytuacji finansowej banków korzystających z pomocy BFG

W 1999 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny zajmował się monitorowaniem sytuacji ekonomiczno-finansowej wszystkich banków, którym udzielił pomocy finansowej.

Monitorowanie realizowane było na podstawie przekazywanych przez banki miesięcznych informacji w zakresie objętym obowiązkową sprawozdawczością dla NBP oraz kwartalnych sprawozdań z realizacji programu naprawczego.

W ramach monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej banków w 1999 roku dokonywano analiz zmian, jakie zaszły w sytuacji ekonomiczno-finansowej banków na przestrzeni roku. Osiągnięte wyniki ekonomiczne porównywane były do wielkości zakładanych w programach postępowania naprawczego. W analizach poszczególnych banków oceniano również ich aktualną sytuację przy uwzględnieniu kryteriów niebezpieczeństwa niewypłacalności będących podstawą udzielenia pomocy finansowej przez Fundusz.

Monitorowanie stanowiło podstawę oceny prawidłowości i efektywności wykorzystywania pomocy finansowej udzielonej przez Fundusz, jak też prawidłowości realizacji programu naprawczego. Wyniki przeprowadzonych analiz służyły również do ustalania kwartalnych planów kontroli w siedzibach banków.

2. Kontrole bezpośrednie w bankach korzystających z pomocy BFG

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o BFG do zadań Funduszu w zakresie udzielania pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania należy m.in.:

- kontrola prawidłowości wykorzystania pomocy,
- kontrola realizacji programu postępowania naprawczego podmiotu objętego systemem gwarantowania, korzystającego z pomocy Funduszu.

Zgodnie z § 26 statutu BFG Zarząd Funduszu kontroluje prawidłowość wykorzystania pomocy udzielonej podmiotowi objętemu obowiązkowym systemem gwarantowania oraz realizację programu postępowania mającego na celu uzdrowienie gospodarki banku, z punktu widzenia celowości i efektywności wykorzystania środków oraz zgodności z prawem i postanowieniami umów, na podstawie których Fundusz udzielił pomocy.

W 1999 roku kontrole bezpośrednio w bankach odbywały się na zasadach i w trybie określonym w uchwale Zarządu BFG nr 132/59/G/98 z 30 grudnia 1998 roku.

We wszystkich przypadkach zakres kontroli bezpośrednich obejmował ocenę:

- prawidłowości wykorzystania, zabezpieczenia i efektywności środków uzyskanych w ramach zwrotnej pomocy finansowej,
- stopnia realizacji planu wykorzystania pomocy lub programu postępowania naprawczego,
- sytuacji ekonomiczno-finansowej w bankach, które otrzymały pomoc Funduszu na przejęcie innych banków,
- realizacji warunków określonych w umowach o udzielenie pożyczki, ze szczególnym zwróceniem uwagi na:
 - racjonalizację kosztów ogólnych, w szczególności kosztów osobowych,
 - opracowanie programu działań mających na celu zmniejszenie wskaźnika udziału kosztów działalności banku w kosztach całkowitych do wielkości przeciętnej dla danego sektora banków,
 - podjęcie działań zmierzających do pozyskania dodatkowych funduszy ,
 - opracowanie rachunku opłacalności funkcjonowania oddziałów banku, restrukturyzacji zatrudnienia i obniżenia kosztów działania,
 - podjęcie procesu łączeniowego,
 - wprowadzenie systemu kontroli wewnętrznej oraz narzędzi zarządzania płynnością i ryzykiem kredytowym.

W trakcie kontroli analizie poddawano także następujące obszary działania banków:

- działalność depozytową i kredytową, ze szczególnym uwzględnieniem jakości portfela kredytowego,
- kształtowanie się funduszy własnych w bankach spółdzielczych, zwłaszcza

pod kątem możliwości spełnienia wymogów ustawy Prawo bankowe,

- planowane inwestycje,
- ewentualne plany łączeniowe banków,
- organizację banku (strukturę, regulacje wewnętrzne i ich zgodność z obowiązującymi przepisami),
- realizację uchwał Zebrania Przedstawicieli w zakresie dotrzymania przez udziałowców terminu uzupełnienia wkładów członkowskich,
- funkcjonowanie kontroli wewnętrznej.

Każdorazowo w trakcie kontroli badane jest również osiągnięcie przez bank planowanych wyników finansowych z wyodrębnieniem dochodów uzyskanych z różnych form pomocy zewnętrznej (pożyczki z BFG, NBP, banków regionalnych i zrzeszających oraz zwolnienia z odprowadzania rezerwy obowiązkowej).

W 1999 roku przeprowadzono 31 kontroli bezpośrednich w 28 bankach korzystających z pomocy finansowej BFG, w tym:

- 3 kontrole w bankach komercyjnych,
- 28 kontroli w 25 bankach spółdzielczych (w trzech bankach, które otrzymały pomoc na samodzielną sanację, odbyły się po dwie kontrole, w pozostałych bankach przeprowadzono po jednej kontroli).

W toku dokonanych kontroli nie stwierdzono wykorzystania środków pomocowych niezgodnie z zapisami umów pożyczek, jak również zagrożenia spłaty pożyczki wraz z odsetkami.

Analiza bilansu oraz rachunku zysków i strat kontrolowanych banków w porównaniu z założeniami na poszczególne okresy sprawozdawcze wykazała, że największe trudności w zakresie realizacji programu postępowania naprawczego dotyczyły: obliża kredytowego, jakości portfela kredytowego, kosztów działania banku, wyniku na działalności bankowej i wyniku finansowego brutto. W trakcie kontroli dokonywano pogłębionej analizy przyczyn odchyleń od założeń zatwierdzonych programów postępowania naprawczego.

W większości przypadków przyczyny te miały charakter obiektywny i wynikały z uwarunkowań zewnętrznych: sytuacji gospodarczej kształtującej kondycję

finansową klientów banków, realizowanej polityki pieniężnej, a także zmian w regulacjach ustawowych i normach nadzorczych.

W przypadku dwóch banków komercyjnych znaczące odchylenia były wynikiem zmiany ich strategii, a w przypadku banków spółdzielczych konsekwencją procesów łączeniowych spowodowanych wymogami ustawy Prawo bankowe w zakresie minimum kapitałowego.

Nie bez znaczenia dla wysokości kosztów działania i wyników banków realizujących programy postępowania naprawczego była konieczność dostosowania infrastruktury techniczno-informatycznej do wymogów roku 2000.

W wystąpieniach pokontrolnych większość banków została zobowiązana do przedstawienia Funduszowi:

- działań zmierzających do pełnej realizacji programów naprawczych,
- informacji o usunięciu stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości,
- działań w kierunku połączenia się z silniejszym kapitałowo bankiem (dotyczyło to sześciu banków spółdzielczych).

W siedzibie Funduszu odbyły się spotkania z kierownictwami sześciu banków spółdzielczych i jednego banku komercyjnego, których sytuacja ekonomiczno-finansowa wzbudziła największe zaniepokojenie Funduszu.

Celem spotkań, dyscyplinujących banki korzystające z pomocy (w których uczestniczyli również przedstawiciele banków regionalnych/zrzeszających, a w przypadku banku komercyjnego – Przewodniczący Rady Nadzorczej, reprezentujący inwestora strategicznego), było:

- omówienie sytuacji banku, w tym postrzeganych zagrożeń w działalności,
- omówienie scenariusza działań niezbędnych do podjęcia przez bank, aby w pełni zostały zrealizowane założenia przyjęte w programach postępowania naprawczego,
- rozważenie ewentualnej potrzeby modyfikacji programów naprawczych,
- zapoznanie się z planowanymi przez bank działaniami.

W niektórych bankach zarządzono ponowne kontrole celem sprawdzenia

wykonania zaleceń i ustaleń.

3. Wykonywanie przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny funkcji kuratora

Decyzją Przewodniczącego Komisji Nadzoru Bankowego Bankowy Fundusz Gwarancyjny został ustanowiony kuratorem nadzorującym wykonanie programu naprawczego banku, któremu w 1998 roku udzielił zwrotnej pomocy finansowej w formie pożyczki na samodzielłą sanację.

W realizację programu naprawczego zaangażowany został także Narodowy Bank Polski i Bank Regionalny oraz władze miasta. Zgodnie z założeniami programu naprawczego bank otrzymał od ww. podmiotów pomoc w postaci:

- zezwolenia Komisji Nadzoru Bankowego na nieuwzględnianie w pomniejszeniach funduszy podstawowych nie pokrytej straty z lat ubiegłych w okresie do 31 grudnia 2000 roku, co ułatwia bankowi prowadzenie działalności kredytowej,
- zwiększenia kapitałów banku w drodze objęcia jego udziałów za kwotę 2,0 mln zł przez Bank Regionalny,
- zwolnienia decyzją Zarządu Narodowego Banku Polskiego z obowiązku utrzymywania rezerwy obowiązkowej w kwocie 4,7 mln zł do 29 września 2000 roku; jednocześnie zarząd banku został zobowiązany do przeznaczenia zwolnionych środków rezerwy obowiązkowej na zakup skarbowych papierów wartościowych, które stanowiąc będą zabezpieczenie zobowiązań banku wobec deponentów; wartość skarbowych papierów wartościowych stanowiących ww. zabezpieczenie do końca września 2000 roku nie może być niższa niż kwota zwolnionej rezerwy obowiązkowej,
- zobowiązania się władz miasta do korzystania z obsługi finansowej budżetu miasta przez sanowany bank.

Wypełniając funkcje kuratora, Fundusz składa Komisji Nadzoru Bankowego sprawozdania kwartalne zawierające ocenę realizacji przez bank założeń programu

naprawczego i ocenę jego sytuacji ekonomiczno-finansowej.

Zarząd BFG powołał pełnomocnika do wykonywania w jego imieniu czynności kuratora. Czynności te polegają na sprawowaniu bieżącego nadzoru nad działalnością banku, m.in. w formie:

- uczestnictwa w posiedzeniach jego organów,
- prezentowania stanowiska wobec uchwał zarządu, rady nadzorczej banku, zebrania przedstawicieli; w sytuacji, gdy uchwały te naruszają interes banku i mogą zagrozić wykonaniu programu naprawczego lub odzyskaniu kwot przekazanych przez Fundusz w ramach udzielonej pomocy, pełnomocnik kuratora ma prawo do wnoszenia sprzeciwu,³
- uzyskiwania wszelkich informacji niezbędnych do prowadzenia bieżących analiz sytuacji ekonomiczno-finansowej.

W 1999 roku działania kuratora skoncentrowane były na takich zagadnieniach jak: poprawa wyników finansowych i jakości aktywów, prowadzenie bezpiecznej i prawidłowej polityki kredytowej oraz skuteczniejsza windykacja należności.

Efektom działalności Funduszu jako kuratora było doprowadzenie w II kwartale 1999 roku do zmiany składu zarządu banku. Przyczyniło się to do poprawy jakości zarządzania działalnością, poprawy wyników finansowych i wyraźnego postępu w realizacji założeń programu naprawczego.

W 1999 roku bank zrealizował w pełni założenia programu naprawczego w zakresie wyniku finansowego brutto, wyniku finansowego netto i wyniku z własnej działalności, a także w zakresie odzyskiwania swoich wierzytelności.

Zarząd banku podjął także intensywne działania zmierzające do wzmocnienia konkurencyjności banku, rozszerzenia oferty świadczonych usług i poprawy ich jakości oraz działania mające na celu uporządkowanie sfery organizacyjno-prawnej (wprowadzenie nowych regulacji prawnych i zmian kadrowych).

³ Dotychczas nie zachodziła potrzeba korzystania z tego uprawnienia.

IV. Współdziałanie Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z Narodowym Bankiem Polskim, Ministerstwem Finansów, Związkiem Banków Polskich i innymi instytucjami

Współpraca z Narodowym Bankiem Polskim, podobnie jak w latach poprzednich, przebiegała prawidłowo we wszystkich obszarach zainteresowań Funduszu.

Zacieśniona została współpraca z Komisją Nadzoru Bankowego (KNB). W pracach KNB uczestniczy dwóch członków Rady i Prezes Zarządu Funduszu.

Szczególnie duże znaczenie dla działalności Funduszu ma udział Prezesa Zarządu BFG w pracach KNB oraz skuteczna współpraca z Generalnym Inspektoratem Nadzoru Bankowego (GINB). Układ ten zapewnia właściwy przepływ informacji i tworzy płaszczyznę umożliwiającą podejmowanie istotnych dla sektora bankowego decyzji.

Bezpośrednie współdziałanie Zarządu Funduszu z KNB i kierownictwem GINB w 1999 roku dotyczyło problemów o charakterze strategicznym w działaniu obu instytucji wobec banków, których sytuacja wymagała uzgodnionych i skorelowanych przedsięwzięć. Na podkreślenie zasługuje sprawny przepływ informacji między BFG i NBP, w tym danych sprawozdawczych banków, które Fundusz uzyskuje za pośrednictwem NBP.

W 1999 roku dokonana została nowelizacja ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym i ustawy Prawo bankowe. W pracach nad nowelizacją, poza BFG, aktywnie uczestniczyli przedstawiciele Narodowego Banku Polskiego, Ministerstwa Finansów i Związku Banków Polskich. Nowelizacja ustawy o BFG dotyczyła m.in. podwyższenia kwot gwarantowanych i zmiany partycypacji banków w tworzeniu funduszu pomocowego.

Efektem współpracy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, Narodowego Banku Polskiego i Ministerstwa Finansów jest również rozporządzenie Rady

Ministrów w sprawie obrotu przez BFG wierzytelnościami nabywanymi od banków, w których powstało niebezpieczeństwo niewypłacalności.

W IV kwartale zostały wydane nowe regulacje dotyczące szczególnych zasad rachunkowości Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Są one zawarte w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 25 października 1999 roku (opublikowanym w Dz. U. Nr 90 z dnia 8 listopada 1999 r., poz. 1006), które weszło w życie 22 listopada i ma zastosowanie do sprawozdania finansowego BFG za rok obrotowy 1999.

Przedstawiciel Funduszu uczestniczy w pracach Grupy ds. Usług Finansowych, której celem jest przygotowanie i prowadzenie negocjacji z Unią Europejską w sprawie harmonizacji przepisów prawa polskiego z prawem unijnym.

W 1999 roku odbyło się kolejne spotkanie władz Funduszu z Zarządem Związku Banków Polskich i innymi przedstawicielami banków, na którym zaprezentowano aktualne problemy polskiej bankowości oraz propozycje stawek tworzenia funduszu ochrony środków gwarantowanych i funduszu pomocowego na 2000 rok.

Fundusz, podobnie jak w latach poprzednich, ściśle współpracował z bankami zrzeszającymi i bankami spółdzielczymi. Kontynuowane były działania mające na celu informowanie banków spółdzielczych o działalności pomocowej BFG. W związku ze zmianami wprowadzonymi do uchwały Rady BFG nr 35/97 z dnia 20 listopada 1997 roku w sprawie określenia zasad, form, warunków i trybu udzielania pomocy finansowej podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych oraz nowelizacją ustawy o BFG zainicjowano spotkania w bankach regionalnych z udziałem przedstawicieli banków spółdzielczych. Ich celem było omówienie powyższych zmian oraz określenie możliwości uzyskania pomocy finansowej z Funduszu przez banki znajdujące się w sytuacji niebezpieczeństwa niewypłacalności. Omawiano także sytuację banków spółdzielczych zrzeszonych w bankach regionalnych i możliwości ich sanacji przy zaangażowaniu środków pomocowych Funduszu. Spotkania potwierdziły zasadność współdziałania wszystkich stron uczestniczących w uzdrawianiu i restrukturyzacji sektora banków spółdzielczych. Pozwoliły również na podjęcie działań prewencyjnych, tak by sytuacja zagrożonych banków nie uległa pogorszeniu w stopniu zagrażającym procesowi ich

uzdrowienia. Stworzyły Funduszowi możliwość zapoznania się ze stanem prac restrukturyzacyjnych w ramach zrzeczeń.

Stalą formą współdziałania były robocze spotkania z władzami i pracownikami banków zrzeczających oraz banków spółdzielczych zainteresowanych uzyskaniem lub utrzymaniem pomocy finansowej z Funduszu. W 1999 roku odbyło się 31 takich spotkań.

Fundusz informował banki zrzeczające o złożonych wystąpieniach banków spółdzielczych należących do ich grupy oraz zasięgał opinii o planowanych przedsięwzięciach i kadrze zarządzającej bankami występującymi o pomoc.

V. System gromadzenia i analizy informacji o bankach

1. Źródła informacji o bankach

Podstawowe źródło informacji o bankach stanowią sprawozdania sporządzane przez banki, które Bankowy Fundusz Gwarancyjny otrzymuje od Narodowego Banku Polskiego na mocy ustawy o BFG oraz porozumienia z NBP zawartego w dniu 27 maja 1997 roku. Banki, które korzystają z pomocy finansowej Funduszu, przesyłają – na mocy podpisanych umów pożyczki – sprawozdania finansowe bezpośrednio do BFG (niezależnie od informacji przekazywanych przez NBP).

Dodatkowe źródło stanowią informacje przekazywane do BFG bezpośrednio przez banki na mocy zarządzenia Prezesa NBP z 29 grudnia 1997 roku w sprawie sporządzania przez banki informacji dodatkowej dla potrzeb Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Ponadto Fundusz otrzymuje materiały Narodowego Banku Polskiego dotyczące sytuacji sektora bankowego oraz materiały przekazywane przez banki zrzeczające banki spółdzielcze.

2. Założenia i funkcjonowanie systemu

System gromadzenia i analizy informacji o bankach służy wspomaganie procesu decyzyjnego władz Funduszu. Na system ten składają się:

- analiza sytuacji gospodarki narodowej,
- analiza sytuacji gospodarki światowej ze względu na silne powiązania niektórych banków z bankami i przedsiębiorstwami wytwórczymi z innych krajów,
- analiza sytuacji sektora bankowego w celu zidentyfikowania banków zagrożonych niewypłacalnością,
- określanie zapotrzebowania na środki finansowe zabezpieczające wypłaty depozytów gwarantowanych w przypadku upadłości banków oraz wielkości funduszu na udzielanie zwrotnej pomocy finansowej bankom zagrożonym niewypłacalnością.

W ramach prac analitycznych Fundusz dokonuje miesięcznych i półrocznych ocen sytuacji sektora bankowego w podziale na banki komercyjne i spółdzielcze. Celem analiz jest identyfikacja niebezpieczeństwa niewypłacalności poszczególnych banków. Banki takie są poddawane następnie szczegółowej ocenie. W tym celu stworzono i przetestowano liczne narzędzia analityczne.

W 1999 roku wprowadzono w Funduszu zintegrowany System Informowania Kierownictwa (SIK). W ramach tego systemu mają miejsce przepływy informacji dwojakiego rodzaju:

- o działalności Funduszu,
- o sektorze bankowym i jego otoczeniu.

Pod koniec 1999 roku zostały sporządzone kompleksowe analizy sytuacji sektora bankowego stanowiące podstawę do określenia przez Radę Funduszu stawek tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych oraz obowiązkowej opłaty rocznej w roku następnym.

Analiza sytuacji banków wykazała, iż niektóre z nich znajdowały się w stanie zagrożenia niewypłacalnością lub mogą znaleźć się, jeżeli nie podejmą działań

zaradczych. Bankiem, w przypadku którego niebezpieczeństwo niewypłacalności było szczególnie wysokie, był Bank Staropolski SA w Poznaniu. Wiadomym było, iż nie jest on w stanie samodzielnie prowadzić działalności, dlatego należało rozważyć ogłoszenie jego upadłości. Bankowy Fundusz Gwarancyjny pozostawał w stałym kontakcie z Komisją Nadzoru Bankowego w kwestii przedsięwzięć, jakie powinny być podjęte, by upadłość Banku Staropolskiego SA stanowiła jak najmniejsze zagrożenie dla funkcjonowania sektora bankowego. W Banku został powołany nowy zarząd, a złożenie przez Komisję Nadzoru Bankowego wniosku do sądu o ogłoszenie upadłości przesunięto na początek 2000 roku, by upadłość ta nie zbiegła się z problemem roku 2000 i utratą przez trzy największe banki gwarancji Skarbu Państwa, co mogłoby w istotny sposób wpłynąć na utratę zaufania społecznego do polskich banków.

Fundusz w analizie sytuacji banków oraz sytuacji gospodarczej Polski stosuje różnorodne narzędzia. Część z nich stanowią narzędzia standardowe – powszechnie uznane za efektywne i z tego powodu wykorzystywane przez liczne instytucje oraz banki. Pozostałe zostały stworzone w Funduszu i są unikalne. Należą do nich złożone systemy analityczne (systemy wczesnego ostrzegania o pogarszającej się sytuacji banków komercyjnych i spółdzielczych oraz zespół raportów w ramach Systemu Informowania Kierownictwa), jak i narzędzia tworzone doraźnie (np. wskaźniki, które służą ocenie specyficznej sfery działalności banku). Narzędzia te podlegają ciągłej modyfikacji ze względu na zmiany zachodzące zarówno w bankowości, jak i gospodarce narodowej.

Intencją Funduszu jest stworzenie skutecznej metody oceny stopnia zagrożeń niewypłacalnością banków. Pomijając fakt, iż w sprawozdaniach bankowych mogą kryć się nierzetelne informacje, które radykalnie zakłócają funkcjonowanie systemów ostrzegawczych, należy mieć na względzie, iż stworzenie metody, która informowałaby całkowicie wiarygodnie o zagrożeniach, nie jest możliwe. Tworzenie przez Fundusz narzędzi analitycznych będzie procesem ciągłym.

3. Problem roku 2000

W 1999 roku pracownicy BFG uczestniczyli w pracach Komitetu Sterującego ds. roku 2000 oraz Międzybankowej Rady Promocji przeciwdziałających negatywnym zjawiskom, jakie mogłyby wystąpić w związku z przełomową datą 1 stycznia 2000 roku.

Na zlecenie BFG Instytut Badania Opinii i Rynku Pentor SA przeprowadził w 1999 roku 3-etapowe badania na temat „Wiarygodność banków oraz poczucie bezpieczeństwa i stabilności krajowego systemu bankowego w kontekście zagrożeń problemem roku 2000 (Y2K)”. Celem tych badań było sprawdzenie świadomości klientów banków o istnieniu komputerowego problemu roku 2000, wysondowanie działań, jakie będą przez nich podejmowane na przełomie roku, oraz ocena stanu przygotowań banków.

Pierwsze badania wykazały niezadowolający stan przygotowań. W ich wyniku banki przystąpiły do radykalnych działań zarówno w zakresie technologii, jak i akcji edukacyjnej. Zintegrowane działania przyniosły oczekiwane rezultaty. Społeczeństwo zostało uspokojone, a bankowe systemy informatyczne właściwie przygotowane. Kolejne badania przynosiły coraz lepsze wyniki. Ostatecznie potwierdziły one dobre przygotowanie sektora bankowego oraz wykazały, iż jest on postrzegany jako jeden z najbardziej odpornych na problem roku 2000 sektorów gospodarki. Rzeczywiście, zmiana daty nie zakłóciła sprawności realizacji usług bankowych.

Podjęte działania usunęły realne zagrożenie masowego wycofywania przez deponentów zgromadzonych w bankach środków i zapobiegły możliwym zakłóceniom w pracy bankowych systemów informatycznych.

VI. Fundusze i gospodarka finansowa

1. Źródła finansowania

Źródłami finansowania ustawowej działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są:

- 1) fundusz statutowy,
- 2) fundusz pomocowy,

- 3) środki przekazane Funduszowi przez banki – z utworzonych przez nie funduszy ochrony środków gwarantowanych – w celu realizacji gwarancji na rzecz deponentów,
- 4) fundusz zapasowy,
- 5) fundusz z aktualizacji wyceny,
- 6) dochody z oprocentowania udzielonych bankom pożyczek,
- 7) dochody z oprocentowania papierów wartościowych oraz środków pieniężnych ulokowanych na rachunkach Funduszu prowadzonych przez Narodowy Bank Polski,
- 8) środki uzyskane w ramach bezzwrotnej pomocy zagranicznej,
- 9) środki z dotacji budżetu państwa,
- 10) środki z kredytu udzielonego Funduszowi przez Narodowy Bank Polski.

W 1999 roku Fundusz nie korzystał ze źródeł finansowania wymienionych w punktach 3, 4, 5, 8, 9 i 10.

Ze zgromadzonych środków Bankowy Fundusz Gwarancyjny finansuje:

- 1) zadania związane z gwarantowaniem depozytów,
- 2) zadania związane z udzielaniem pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania,
- 3) koszty funkcjonowania Biura i organów Funduszu.

2. Fundusz ochrony środków gwarantowanych

Fundusz ochrony środków gwarantowanych jest zobowiązany tworzyć każdy podmiot objęty systemem gwarantowania. Służy on zaspokajaniu roszczeń deponentów w przypadku spełnienia warunków gwarancji przez którykolwiek z banków objętych systemem.

Zgodnie z ustawą o BFG fundusz ochrony środków gwarantowanych w danym roku jest tworzony w wysokości równej iloczynowi stawki procentowej określonej przez Radę Funduszu i sumy środków pieniężnych zgromadzonych w banku na wszystkich rachunkach, stanowiącej podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej. Rada Funduszu w uchwale nr 33/98 z 26 listopada 1998 roku

określiła poziom stawki procentowej na 1999 rok w wysokości 0,16%, natomiast w przypadku PKO bp, Banku Pekao SA i BGŻ SA w wysokości 0,08%.

Ustalenie przez Radę i Zarząd BFG zapotrzebowania na fundusz ochrony środków gwarantowanych w 1999 roku oparte zostało na prognozowanej liczbie upadłości banków. W 1999 roku sądy ogłosiły upadłość jednego banku komercyjnego. Wpływ na sytuację sektora banków spółdzielczych miał szeroki zakres łączeń banków spółdzielczych, w tym także banków zagrożonych upadłością, w wyniku których nie doszło do upadłości żadnego banku.

3. Fundusz pomocowy

Fundusz pomocowy – przeznaczony na pomoc w formie pożyczek, gwarancji i poręczeń oraz zakupu wierzytelności banków – tworzony jest z obowiązkowych opłat rocznych wnoszonych przez wszystkie podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania. Wysokość obowiązującej bank opłaty wyliczana jest jako iloczyn wskaźnika ustalonego przez Radę Funduszu i stanu aktywów oraz określonych zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na określony dzień (art. 13, ust. 1 ustawy o BFG).

Uchwałą nr 32/98 z dnia 26 listopada 1998 roku Rada BFG określiła obowiązujące w 1999 roku stawki procentowe obowiązkowej opłaty rocznej w wysokości:

- 0,24% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,12% ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych dla podmiotów objętych systemem gwarantowania, za wyjątkiem wymienionych niżej,
- 0,12% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,06% ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych dla PKO bp, Banku Pekao SA i BGŻ SA,
- 0,10% sumy aktywów bilansowych oraz gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem dla kas oszczędnościowo-budowlanych, działających na podstawie

ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe,
oraz ustaliła, że podstawę naliczenia stanowi stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na dzień 31 grudnia 1998 roku.

Stawki obowiązkowej opłaty rocznej zostały obliczone na podstawie prognozowanej skali zagrożenia wypłacalności banków oraz ich zapotrzebowania na środki z funduszu pomocowego.

VII. Władze i organizacja Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

1. Skład osobowy organów Funduszu

Ustawowymi organami Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są Rada i Zarząd.

Dnia 7 kwietnia 1999 roku upłynęła 4-letnia kadencja Rady BFG. Do tego dnia Rada pracowała w składzie:

Przewodniczący Rady:	WŁADYSŁAW BAKA
Członkowie Rady:	Katarzyna Borowska
	TOMASZ DYBOWSKI
	KRYSTYNA GÓRAL
	MAREK GRZYBOWSKI
	WŁADYSŁAW JAWORSKI
	STANISŁAW KASIEWICZ
	BARBARA KOWALSKA
	JAN SZAMBELAŃCZYK
	TADEUSZ ŻYWCZAK

Nową kadencję Rada BFG rozpoczęła w zmienionym składzie:

Przewodniczący Rady:	MAREK GRZYBOWSKI
----------------------	------------------

Członkowie Rady:	TOMASZ DYBOWSKI
	STANISŁAW KASIEWICZ
	BARBARA KOWALSKA
	PRZEMYSŁAW MORYSIAK
	KRZYSZTOF PIETRASZKIEWICZ
	JAN SZAMBELAŃCZYK
	EWA ŚLESZYŃSKA-CHAREWICZ
	ANDRZEJ WIŚNIEWSKI
	TADEUSZ ŻYWCZAK

Zarząd BFG pracował w następującym składzie:

Prezes Zarządu:	EWA KAWECKA-WŁODARCZAK
Zastępca Prezesa Zarządu:	HANNA KRAJEWSKA
Członkowie Zarządu:	ANDRZEJ JANKOWSKI
	LOUIS MONTMORY
	MARIA PAWELSKA

2. Działalność Rady Funduszu

W 1999 roku Rada odbyła 11 posiedzeń i podjęła 35 uchwał, wypełniając w przepisanych terminach zadania określone w ustawie i statucie BFG.

Wykonując delegacje ustawowe, Rada Funduszu podjęła uchwały dotyczące ustalenia stawek procentowych tworzenia funduszu ochrony środków gwarantowanych i opłaty rocznej na fundusz pomocowy na 2000 rok. Ustalenie stawek Rada poprzedziła pracami analityczno-studialnymi. Poznaniu opinii i poglądów środowiska bankowego służyło również spotkanie przedstawicieli Rady i Zarządu BFG z Zarządem Związku Banków Polskich i prezesami banków reprezentatywnych dla całego sektora bankowego, w trakcie którego przedstawione zostały propozycje stawek na tle sytuacji sektora bankowego, prognozowanych potrzeb na środki i kierunków działalności BFG na rzecz umacniania bezpieczeństwa finansowego i stabilności sektora bankowego w Polsce. Rada Funduszu, ustalając stawki, kierowała się z jednej strony opinią Zarządu ZBP i oczekiwaniami banków co do wielkości obciążeń z tytułu realizacji ustawowych zadań BFG, z drugiej zaś rozpoznaniem zapotrzebowaniem banków na pomoc BFG i prognozą skali upadłości

banków w 2000 roku. Podtrzymując zasadę stopniowego zmniejszania obciążeń banków z tytułu opłaty rocznej na fundusz pomocowy, Rada wyszła naprzeciw oczekiwaniom środowiska bankowego i ustaliła niższe od obowiązujących w 1999 roku stawki. Mając na uwadze aktualną sytuację finansową banków i prognozę jej rozwoju w 2000 roku, w tym zwłaszcza znane Funduszowi przypadki banków zagrożonych upadłością, Rada ustaliła maksymalną stawkę tworzenia funduszy ochrony środków gwarantowanych.

Spełniając statutowy obowiązek, Rada zaopiniowała dwa wnioski Zarządu BFG w sprawie udzielenia pomocy bankom, w przypadkach kiedy kwota pomocy przekraczała równowartość w złotych kwoty 6 mln EURO, oraz wypowiedziała się w sprawie odmowy udzielenia pomocy bankowi ubiegającemu się o pomoc przekraczającą równowartość 6 mln EURO. Zaopiniowała także wniosek dotyczący dwóch banków ubiegających się o pomoc na przejęcie tego samego banku.

W pracach Rady szczególną uwagę poświęcono problematyce działalności pomocowej Funduszu, koncentrując się na ocenie trafności zmienionych w 1997 roku regulacji wewnętrznych i procedur udzielania pomocy oraz ich dostosowaniu do znowelizowanej w 1999 roku ustawy o BFG.

Rada systematycznie oceniała praktyczne efekty systemu monitorowania sytuacji finansowej banków, w tym banków korzystających z pomocy BFG. Jej uwaga koncentrowała się zwłaszcza na wynikach i sposobach realizacji statutowego zadania wykonywania kontroli w bankach korzystających z pomocy BFG oraz trafności wprowadzonych wcześniej zmian mających na celu usprawnienie i zintensyfikowanie kontroli.

W rezultacie Rada przeszła z kwartalnego na miesięczne ocenianie sytuacji w sektorze bankowym, zwłaszcza w bankach o pogarszającym się standingu finansowym, oraz formułowanie na ich podstawie wniosków i zaleceń dla Zarządu odnośnie działalności Funduszu.

Ważne miejsce w pracach Rady zajmowały sprawy związane z potencjalnymi zagrożeniami dla sektora bankowego wynikającymi z tzw. problemu roku 2000.

Wykonując ustawowy obowiązek nadzoru nad działalnością Funduszu, Rada rozpatrywała kwartalne sprawozdania Zarządu z działalności. Oceniała także realizację planu działalności BFG na 1999 rok oraz zaleceń Rady uściślających zadania ujęte w tym planie.

Kontrolą Rady – podobnie jak w roku poprzednim – objęta została gospodarka

finansowa Funduszu oraz realizacja ustawowego zadania gwarantowania środków pieniężnych. Wnioski z tych kontroli stanowiły podsumowanie 4-letniego dorobku zespołów problemowych Rady zajmujących się tą problematyką.

W 1999 roku utrzymana została wysoka rola i intensywność pracy zespołów problemowych Rady, które – oprócz przygotowywania dla Rady projektów opinii i stanowisk – kontrolowały działalność Funduszu i poszczególnych jednostek organizacyjnych Biura BFG. Do końca kadencji Rady działały, utworzone w 1995 roku, zespoły problemowe: gospodarki finansowej, działalności pomocowej, realizacji gwarancji, prawno-organizacyjny oraz systemu informacyjno-informatycznego. Nowa Rada utrzymała zespoły: działalności pomocowej, gospodarki finansowej i prawny, oraz uznała, iż w przypadku wystąpienia potrzeby przeprowadzenia kontroli utworzone zostaną również zespoły ds. realizacji gwarancji oraz systemu informacyjno-informatycznego.

3. Działalność Zarządu Funduszu

Kluczowymi zagadnieniami, którym Zarząd BFG poświęcił większość z 67 posiedzeń w 1999 roku, były:

- udzielanie pomocy finansowej bankom i kontrola jej wykorzystania;
- realizowanie obowiązków wynikających z gwarantowania środków pieniężnych;
- gromadzenie i analiza informacji o bankach;
- unormowania prawne w zakresie zadań i działalności Funduszu;
- informatyzacja pracy Biura Funduszu;
- gospodarka finansowa;
- podnoszenie kwalifikacji pracowników Funduszu;
- działalność organizacyjno-administracyjna Biura Funduszu.

W okresie sprawozdawczym Zarząd BFG podjął 127 uchwał, w tym:

- 3 związane z wypłatami środków gwarantowanych;
- 31 dotyczących pomocy finansowej dla banków;
- 61 związanych z kontrolą wykorzystania pomocy finansowej udzielonej bankom.

Podsumowanie

W roku 1999 Bankowy Fundusz Gwarancyjny, prowadząc intensywną działalność zwłaszcza w zakresie świadczenia pomocy finansowej bankom znajdującym się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności, potwierdził, iż jest istotnym i trwałym elementem stabilizacji polskiego sektora bankowego.

W 1999 roku wystąpiły w sektorze bankowym niekorzystne zjawiska – częściowo wynikające ze stanu koniunktury gospodarczej, w dominującej jednak części będące skutkiem niewłaściwego zarządzania niektórymi bankami – w wyniku których wzrosło niebezpieczeństwo niewypłacalności poszczególnych banków, w tym również komercyjnych. Przejawem tego było wystąpienie stanu niewypłacalności w Banku Staropolskim SA, którego działalność Komisja Nadzoru Bankowego zawiesiła na początku 2000 roku, po czym sąd ogłosił jego upadłość. Wypłaty środków gwarantowanych dla deponentów Banku Staropolskiego SA będą oznaczać nasilenie działań w zakresie realizacji gwarancji, które w latach 1997-1999 – ze względu na nieliczne upadłości małych banków – były prowadzone w niewielkim zakresie, a Fundusz nie angażował istotnych środków finansowych na wypłaty środków gwarantowanych. Ponadto należy wziąć pod uwagę, iż realne jest zagrożenie upadłością innych banków komercyjnych, jak też banków spółdzielczych (te są jednak bankami mniejszych rozmiarów).

W gospodarce rynkowej banki mogą upadać i upadają. Zjawisko to występuje także w przypadku Polski. Polityka Bankowego Funduszu Gwarancyjnego zmierza do minimalizowania liczby takich przypadków, a jednocześnie zapewnienia wystarczających środków na wypłaty depozytów gwarantowanych. Jest to niezbędne, jako że celem nadrzędnym Funduszu jest zapewnienie zaufania aktualnych i potencjalnych deponentów do systemu bankowego. Z tego względu Fundusz zabiegać będzie o wyższe stawki procentowe tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych, tym bardziej że tworzenie tych funduszy nie obciąża wyników finansowych banków tak długo, jak długo Fundusz nie korzysta z nich na wypłaty środków gwarantowanych.

Jednocześnie działalność pomocowa Funduszu w coraz większym zakresie będzie finansowana ze środków uzyskanych ze spłat wcześniej udzielonych bankom

pożyczek. W efekcie obciążenia banków na realizację przez Fundusz zadań pomocowych będą ulegać stopniowemu zmniejszeniu.

Z końcem 1999 roku deponenci trzech kluczowych banków, mianowicie PKO bp, Banku Pekao SA i BGŻ SA, utracili dodatkowe gwarancje Skarbu Państwa ponad gwarancje przewidziane w ramach obowiązkowego systemu gwarantowania depozytów. Jednocześnie banki te utraciły preferencyjną pozycję w zakresie poziomu stawek procentowych tworzenia funduszy ochrony środków gwarantowanych i obowiązkowej opłaty rocznej, które wynosiły 50% stawek dla pozostałych banków. Z jednej strony stwarza to jednakowe warunki podmiotom działającym na rynku usług bankowych, z drugiej jednak oznacza zwiększenie obciążeń PKO bp, Banku Pekao SA i BGŻ SA na rzecz realizacji przez BFG ustawowych zadań gwarantowania depozytów i świadczenia bankom pomocy finansowej.

Mając na względzie powyższe uwarunkowania, uchwałą nr 32/99 z dnia 15 listopada 1999 roku Rada BFG określiła obowiązujące w 2000 roku stawki procentowe obowiązkowej opłaty rocznej w wysokości:

- 0,23% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,115% ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych dla podmiotów objętych systemem gwarantowania, za wyjątkiem wymienionych niżej,
- 0,10% sumy aktywów bilansowych oraz gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem dla kas oszczędnościowo-budowlanych, działających na podstawie ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe,

oraz ustaliła, że podstawę naliczenia stanowi stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na dzień 31 grudnia 1999 roku.

Ponadto uchwałą nr 31/99 z dnia 15 listopada 1999 roku Rada określiła stawkę procentową tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych w 2000 roku w wysokości 0,4% sumy depozytów, od których jest naliczana rezerwa obowiązkowa. Ta decyzja Rady była uzasadniona spodziewanym zawieszeniem przez Komisję Nadzoru Bankowego działalności Banku

Staropolskiego SA i ogłoszeniem przez sąd jego upadłości (co nastąpiło 11 lutego 2000 roku), a także podwyższeniem od początku 2000 roku poziomu gwarantowania środków do równowartości 11 tys. EURO.

W 2000 roku planowana jest kolejna nowelizacja ustawy o BFG w celu pełnego dostosowania jej przepisów do wymogów stawianych w zakresie gwarantowania depozytów przez Unię Europejską, a także w oparciu o doświadczenia zebrane podczas niemal 5-letniej działalności Funduszu.